

Remissvar

u.remissvar@regeringskansliet.se

u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Diarienummer U2026/00068

VIS yttrande gällande: Rektor i fokus – förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap (SOU 2026:4)

Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan (VIS) har inbjudits att yttra sig över betänkandet Rektor i fokus - förutsättningar för ett pedagogiskt ledarskap. Nedan presenteras VIS synpunkter, uppdelade i övergripande reflektioner samt kommentarer till respektive förslag.

Övergripande reflektioner

VIS tillstyrker i stort utredningens förslag, men uttrycker en avvikande åsikt i frågorna rörande huruvida det skall vara tillåtet att vara rektor samtidigt som man utses till Skolchef enligt skollagen.

Utredningens förslag

7.1.1 Rektorns pedagogiska ledarskap ska definieras i skollagen

Det ska införas en definition av rektorns pedagogiska ledarskap i 1 kap. 3 § skollagen (2010:800) som ska ha följande lydelse: ledarskap som rektorn utövar i nära och direkt relation till undervisningen, med särskilt fokus på de processer som stärker kvalitet och utveckling, samt genom att, i syfte att främja dessa processer, sätta organisatoriska ramar, fördela resurser och skapa förutsättningar för medarbetarnas professionella lärande.

Genom en ändring i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning ska även det pedagogiska arbetet med utbildning enligt 6 kap. i denna förordning ledas och samordnas i enlighet med denna definition i skollagen.

VIS tillstyrker förslaget och delar utredningens syn där man ser olika dimensioner av det pedagogiska ledarskapet, som alla behöver samlas i samma roll. Det är i kombinationen av väl balanserat pedagogiskt, organisatoriskt, ekonomiskt och personellt ansvar som ett pedagogiskt ledarskap kan utvecklas. VIS ser särskilt positivt på att man från utredningens sida beaktat utmaningarna inom komvux i allmänhet och komvux på entreprenad i synnerhet när man i kommentarerna påpekar vikten av en tydlighet i ansvarsfördelningen mellan kommunala rektorer och rektorer hos enskilda utbildningsanordnare i förekommande fall.

7.1.2 Rektorns ansvarsområde får inte vara mer omfattande än att rektor kan utöva det pedagogiska ledarskapet

Det ska regleras i 2 kap. 9 § skollagen att rektorns ansvarsområde inte får vara mer omfattande än att rektor kan utöva det pedagogiska ledarskapet.

VIS tillstyrker utredningens förslag och delar uppfattningen att det inte är lämpligt att fastställa en numerär över antalet medarbetare en rektor kan ansvara för då detta bara är en dimension i det pedagogiska ledarskapet.

7.1.3 Rektor ska ges förutsättningar för det pedagogiska ledarskapet

Huvudmannens ansvar för att säkerställa förutsättningar för rektorns pedagogiska ledarskap ska särskilt framgå i den nya paragrafen 2 kap. 9 a § Skollagen. I denna paragraf ska det även framgå att dessa förutsättningar ska säkerställas med hjälp av ansvarig skolchef.

VIS tillstyrker förslaget och ser särskilt positivt på förtydligandet att huvudmannen *med hjälp av ansvarig skolchef* ska säkerställa att rektor ges förutsättningar att utöva sitt pedagogiska ledarskap. VIS avstyrker nedan förslaget om att rektor inte samtidigt kan vara skolchef och menar att en rektor som samtidigt är skolchef mycket väl kan bistå huvudmannen i att säkerställa korrekta förutsättningar för ett väl fungerande pedagogiskt ledarskap.

Vad gäller huvudmannens möjligheter att ta ansvar för rektorernas professionella lärande så anser VIS att det inom ramen för det nationella professionsprogrammet behöver finnas fler utbildningar för rektorer inom komvux för att möta upp främst behoven kopplad till verksamhet på entreprenad och utmaningarna kopplade till detta.

7.1.4 Rektor ska ha mandat att besluta om ledningsstöd i den inre organisationen

Rektorns mandat att besluta om den inre organisationen, med avseende på biträdande rektorer och annat ledningsstöd, ska förtydligas i skollagen.

VIS tillstyrker förslaget och delar utredningens uppfattning att ledningsstöd i form av exempelvis biträdande rektorer är en del av rektorns inre organisation. I och med detta bör det vara rektor och ingen annan som tar beslut om de ska ingå i den inre organisationen.

Det bör också vara rektor som i slutändan avgör vad som ska ingå i den biträdande rektorns uppdrag. VIS delar också utredningens uppfattning om att ett förtydligande i frågan där rektor är den som, genom ett tydligt reglerat mandat, ansvarar för att bygga en organisation där medarbetare på olika sätt kan bistå rektor i det pedagogiska ledarskapet.

7.1.5 Rektorns pedagogiska ledarskap ska inte vara möjligt att delegera i sin helhet

Delegationsmöjligheterna enligt 2 kap. 10 § skollagen ska begränsas. Bestämmelsen ändras så att det framgår att rektorn inte får delegera det pedagogiska ledarskapet i sin helhet. Dessutom ska paragrafens första stycke delas upp så att det framgår att rektorn inte kan ge någon annan i uppgift att besluta om den inre organisationen, utse ledningsstöd eller ansvara för resursfördelningen.

VIS tillstyrker förslaget i sin helhet. Punkten känns helt central för att rektor faktiskt skall ansvara för det pedagogiska ledarskapet och kommer, om den tillämpas korrekt, också leda till att rektors ansvarsområde avseende exempelvis antalet underställda medarbetare hålls på en rimlig nivå.

7.1.6 Statens skolverk ska ges i uppdrag att ge huvudmännen stöd i arbetet med att säkra rektorsförsörjningen och i att hantera rektorsomsättningen

VIS tillstyrker förslaget.

7.1.7 Nya behörighetskrav för rektorer

Behörighetskraven för rektorer ska förtydligas genom en ändring i 2 kap. 11 § skollagen. De nya behörighetskraven föreslås innebära att endast den som har en lärarexamen, eller tidigare varit rektor och genomfört den särskilda befattningsutbildningen i enlighet med 12 §, ska få anställas som rektor. Detta innebär också ändringar av behörighetskraven för rektorer i förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning.

VIS tillstyrker förslaget. För att kunna utöva det nära pedagogiska ledarskapet, på det sätt som det formuleras i förslag 7.1.1, så ser vi att ett förtydligande rörande behörighetskravet för att få anställas som rektor är helt nödvändigt.

7.1.8 Befattningsutbildningen för rektorer ska genomföras med godkänt resultat

VIS tillstyrker förslaget.

7.1.9 Den statliga befattningsutbildningen för rektorer ska reserveras för rektorer men en ny särskild utbildning ska erbjudas biträdande rektorer och annan personal med ledningsuppgifter

VIS tillstyrker förslaget.

7.1.10 Rektorer och lärare verksamma inom Statens institutionsstyrelse och Kriminalvården ska också ha tillgång till professionsprogrammet

VIS tillstyrker förslaget.

7.1.11 En rektor ska inte samtidigt kunna vara skolchef

Det ska förtydligas i skollagen att en rektor inom ramen för sin rektorsanställning inte kan ha funktionen skolchef. En ändring med denna innebörd ska därför införas i 2 kap. 8 a § skollagen.

VIS avstyrker förslaget. I många kommuner är kunskapen om komvux på huvudmannanivå starkt begränsad och att då undanta rektor för komvux, som ofta är den som lokalt har störst systemkunskap, från möjligheten att bistå huvudmannen i rollen som Skolchef riskerar att minska möjligheterna till ett aktivt huvudmannaskap.

7.1.12 Behörighetskrav och en statlig befattningsutbildning för skolchefer ska införas

VIS tillstyrker förslaget.

Avslutande kommentar

VIS ser överlag positivt på utredningens förslag men betonar vikten av att adressera utmaningarna kopplade till att omkring hälften av utbildningarna inom komvux bedrivs på entreprenad. Rektorer inom komvux behöver ofta, i och med detta, helt andra kompetenser rörande exempelvis tjänsteupphandlingar och arbetar ofta med andra gränssnitt i form av exempelvis de mellan rollerna som rektor hos beställare och leverantör.

För Riksförbundet Vuxenutbildning i Samverkan

Marie Egerstad

Ordförande